

Н.І. Зорій, Т.В. Медіна, Г.І. Безарова, О.М. Пендерецька

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КАФЕДРИ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

Кафедра психології та соціології (зав. – доц. Н.І. Зорій)
Буковинського державного медичного університету

Резюме. Кафедра психології та соціології функціонує з 1 вересня 2002 року. Основними напрямками діяльності кафедри є підготовка лікарів за спеціальністю „Медична психологія” та забезпечення психолого-педагогічними та соціологічними знаннями студентів медиків з метою вивчення й усвідомлення основних психолого-фізіологічних вікових особливостей пацієнтів, з урахування умов соціуму. Знання з психології необхідні майбутньому лікарю для обрання тактики спілкування й виховання пацієнта в контексті лікувального процесу з метою його ефективної адаптації до умов хвороби.

Ключові слова: лікар-психолог, додипломна підготовка, кафедра психології та соціології.

З перших днів свого існування Буковинський державний медичний університет не лише готує висококваліфікованих фахівців, а й опікується запровадженням нових спеціальностей та створенням відповідно нових кафедр. З метою вдосконалення системи підготовки лікарів і підвищення ефективності навчального процесу, згідно з рішенням вченої ради університету та на підставі дозволу Міністерства охорони здоров'я України від 30.05.2002 р. № 8.02-31/1347 1 вересня 2002 р. була реорганізована кафедра суспільних та гуманітарних наук і створена нова кафедра психології та соціології.

Завідувачем кафедри призначено кандидата філософських наук, доц. Зорій Ніну Іванівну. Сьогодні до професорсько-викладацького складу кафедри входять: проф. Павловський В.В.; доценти: Марков С.Л., Медіна Т.В., ст. викладачі: Безарова Г.І., Пендерецька О.М.; викладачі: Безаров О.Т., Борисюк А.С., Двіжона О.В., Осипенко В.А., Зінзюк Л.А. Кафедра є однією з базових у підготовці студентів за спеціальністю “Медична психологія”. Головною метою підготовки лікаря-психолога є формування фахівця нового типу, професійна діяльність якого спрямована на людину, з її індивідуально-типологічними особливостями, станами, рівнями здоров'я та внутрішніми резервами адаптації; спеціаліста, діяльність якого спрямована на творчий, діалогічний, емпатійний підхід до пацієнта, на активізацію внутрішніх резервів особистості, гармонізацію індивідуальних компенсаторних можливостей, реабілітацію.

Водночас метою підготовки лікарів-психологів є забезпечення лікувально-профілактичних, освітніх, виховних та інших закладів висококваліфікованими фахівцями, спроможними ефективно здійснювати психопрофілактику, психодіагностику і психокорекцію, консультування й реабілітацію населення в амбулаторних і стаціонарних умовах та в умовах сім'ї, викладати медичну психологію та суміжні дисципліни, займатися науковими дослідженнями в даній галузі.

Доц. Зорій Н.І., ст. викл. Пендерецька О.М. брали участь у створенні галузевих стандартів вищої освіти за спеціальністю 7.110110 „Медична психологія”. Все більше уваги приділяється розкриттю соціально-психологічних чинників виникнення різноманітних хвороб та визначенню психокорекційних і психотерапевтичних методів їх запобігання та подолання. Аналіз лікарської діяльності вказує на те, що різноманітні проблеми профілактики, діагностики, догляду за хворими могли б бути ефективніше вирішені за умови поєднання знань та навичок лікаря з професійними вміннями практичного психолога. Кваліфікована допомога хворим може бути надана лише при комплексному підході, де в рівній мірі включені медичний, психологічний та соціальний аспекти лікування. Сьогодні переважна біль-



Кафедра психології та соціології

На фото (зліва направо): 1-й ряд – старший викладач Безарова Г.І., зав. кафедри, доцент Зорій Н.І., доцент Медіна Т.В. 2-й ряд – викладач Оксіна Н.В., лаборант Юрченко О.С., старший лаборант Орлецька Н.П., викладач Зінзюк Л.А., викладач Двіжона О.В., викладач Борисюк А.С., викладач Осипенко В.А. 3-й ряд – старший викладач Пендерецька О.М., викладач Вилка Л.Я., викладач Безаров О.Т., викладач Столяренко П.Б., лаборант Мельничук В.Ф.

шість пацієнтів, що відвідує поліклініку чи знаходиться в соматичному стаціонарі, потребує допомоги медичного психолога. Успіх та ефективність лікування пацієнтів із соматичними розладами залежить не лише від досягнень медицини, а й від мистецтва лікаря, зокрема лікаря-психолога. Діяльність лікаря-психолога, як специфічне суспільне явище, має свої особливості, оскільки передбачає процес міжособистісної взаємодії. Нерідко професійний успіх медика полягає в його особистих якостях, в умінні знайти підхід до хворого, врахувати його індивідуальність і особливості характеру.

Підготовка фахівців за спеціальністю “Медична психологія” розпочато в Буковинській державній медичній академії в 2001 році. Необхідність відкриття нової спеціальності була продиктована вимогами часу.

Лікар-психолог – це спеціаліст, у підготовці якого поєднані класична медична освіта з психологічною, тому майбутні лікарі-психологи отримують на кафедрі ґрунтовну теоретичну й практичну підготовку під керівництвом досвідчених доцентів та викладачів з таких навчальних дисциплін: загальна психологія, вікова та педагогічна психологія, психологія спілкування, психологія конфлікту, історія психології, сучасні напрями психології, психодіагностика, експериментальна психологія, психологія особистості та індивідуальних відмінностей, соціальна психологія, психологічне консультування, соціологія, політологія, релігієзнавство.

Кафедра має комп'ютерний клас із сучасною комп'ютерною та оргтехнікою, оснащена всім необхідним для опанування студентами знань, умінь та практичних навичок, використовує передові технології навчання та контролю за рівнем знань. Є необхідні програмне забезпечення для вивчення різних методик психологічних досліджень. Кафедра працює над методичним забезпеченням нововведених курсів, над модернізацією форм і методів навчання та контролю знань. Відповідно до розробленої освітньо-кваліфікаційної програми підготовки лікарів за спеціаль-

ністю “Медична психологія” та затвердженого у 2001 році навчального плану МОЗ України викладачами кафедри разом із фахівцями Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця за участю представників деяких інших вищих медичних навчальних закладів були створені навчальні програми з дисциплін психологічного спрямування, які затверджені МОЗ України і впроваджені в навчальний процес, зокрема, загальна психологія, соціальна психологія, психологічне консультування, вікова та педагогічна психологія, історія психології, психологія особистості та індивідуальних відмінностей, програма та методичне забезпечення з виробничої практики для студентів II-IV курсів.

Однією з нагальних проблем у підготовці даних фахівців є підготовка науково-педагогічних кадрів до викладання студентам медико-психологічного факультету медико-біологічних і, особливо, клінічних дисциплін. Розуміючи важливість і складність цієї проблеми, ректоратом Буковинської державної медичної академії здійснено відповідні заходи. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є організація школи-семінару з психології для викладачів, яка створена в нашій академії і успішно функціонує з березня 2002 року. Очолює школу завідувач кафедри психології та соціології доц. Зорій Н.І. Навчальний план та програма розраховані на однорічний термін навчання і передбачають висвітлення найбільш важливих питань із дисциплін психологічного профілю, відповідно до навчального плану підготовки лікарів за спеціальністю “Медична психологія”, а також розгляд особливостей викладання медико-біологічних та клінічних дисциплін студентам медико-психологічного факультету. Заняття у школі-семінарі проводяться двічі на місяць. На навчання в школі-семінарі з психології зараховані завідувачі кафедр, доценти, а також асистенти, які здійснюють або будуть здійснювати викладання відповідних дисциплін на медико-психологічному факультеті.

На базі кафедри створено психологічну службу, в якій бажаючі можуть отримати психологічну консультацію. Активну участь у цьому бере старший викладач Пендерещка О.М., яка розробляє методичні рекомендації соціально-психологічної служби академії та надає практичні психологічні консультації. Проводиться також чергування психологів на “телефоні довіри” для надання анонімних телефонних консультацій. Викладачі кафедри брали участь в організації міського цілодобового телефону довіри.

Практична освітня, наукова і лікувальна підготовка на кафедрі забезпечується під час проходження студентами виробничої практики: догляд та психологічне спостереження за хворими (2-й курс); медсестринська та з психодіагностики і психотренінгу (3-й курс); лікарська загальномедична та з психологічного консультування і психокорекції (4-й курс).

Кафедрою видано з 2001 року понад 60 наукових статей та тез. На кафедрі виконується НДР на тему „Соціально-психологічні детермінанти творчого діалогу в процесі надання медико-психологічної допомоги”. Необхідність проведення наукового дослідження визначається тим, що провідною тенденцією розвитку сучасної психології та медицини стає інтеграція біологічних, психологічних та соціологічних підходів до людини. Окрім того, забезпечується участь студентів у науково-дослідницькій роботі, набуття ними знань, умінь та практичних навичок на заняттях у клініках та установах різного профілю під час проходження виробничої практики.

Зміст фрагментів наукових досліджень теми кафедри, дані конкретних соціологічних опитувань широко використовуються в навчальному процесі, при підготовці навчально-методичних посібників, у виховній роботі зі студентами. На основі НДР кафедри розроблена концепція гуманістичної педагогіки у вищій медичній школі, критично проаналізована маніпулятивні педагогіка та психологія спілкування, накреслені ефективні шляхи гуманізації та гуманітаризації медичної освіти, передбачені більш оптимальні взаємозв'язки соціально-гуманітарних та базово-теоретичних, медико-біологічних і клінічних дисциплін; комплексно досліджено психологічну проблему категорії цілісності та творчого діалогу в медицині; обґрунтовано концепцію формування принципово нової системи творення здоров'я на базі існуючої охорони здоров'я, культуру самооздоровлення як кінцеву мету особистісно-зорієнтованої психотерапевтичної допомоги, спрямованої відтворення світоглядних цінностей; окреслено методологічні орієнтири, спрямовані на нейтралізацію негативних наслідків переходу до ринкової медицини з її дегуманізуючими тенденціями; визначено перспективи розвитку сучасної теоретичної і практичної медицини.

Співробітники кафедри захистили кандидатські дисертації: Зорій Н.І. (1998 р.) – кандидат філософських наук – „Філософські проблеми гуманізації та гуманітаризації сучасної медицини”, Медіна Т.В. (2000 р.) – кандидат соціологічних наук – „Особливості функціонування молодого сім’ї в період трансформації суспільства”, викл. Безаров О.Т. (2003 р.) – кандидат історичних наук – „Політика російського уряду в єврейському питанні наприкінці ХІХ століття (1881-1894 рр.)”. Успішно виконується одна докторська (доц. Зорій Н.І.) та чотири кандидатські дисертації (викл. Борисюк А.С., Осипенко В.А., Пендерецька О.М., Двіжона О.В.). Викладачі Борисюк А.С. та Двіжона О.В. захистили кандидатські дисертації: „Психологічні особливості формування професійних якостей майбутнього медичного психолога” та „Психологічні детермінанти асоціальної поведінки підлітків” на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук.

Викладачі кафедри беруть активну участь у роботі міжнародних та регіональних конференцій. Доцент Зорій Н.І. брала участь у роботі I, II, III Міжнародного симпозиуму з біоетики в м. Київ та в конференціях, спрямованих на формування національних, загальнолюдських ціннісних орієнтацій студентської молоді, викладач Безаров О.Т. є постійним учасником щорічної Міжнародної конференції в Москві з іудаїки, на якій він є постійним доповідачем. Доценти Зорій Н.І. та Медіна Т.В. виступають доповідачами на конференціях з проблем жіночого руху. Доц. Медіна Т.В. та викл. Борисюк А.С. були учасниками II’ятого міжнародного конгресу українців, який проводився в м. Чернівці в 2002 р. Кафедра психології та соціології має великі перспективи в навчально-методичній та науковій роботі та піднесенні ролі академії в Україні та за її межами.

THE HISTORY OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY AND SOCIOLOGY

N.I.Zorii, T.V.Medina, G.I.Bezarova, O.M.Penderetska

Abstract. The Department of Psychology and Sociology has been functioning since September 1, 2002. The principal directions of the Department’s activity is to train doctors in speciality - “Medical Psychology” and to provide medical students with psychological, pedagogical and social knowledge for the purpose of studying and realizing the main psychological-physiological age peculiarities of patients considering social conditions. Psychological knowledge is necessary for the future doctor to choose a tactics of communication and education of a patient in a context of the therapeutic process with the aim of his effective adaptation to the conditions of disease.

Key words: doctor-psychologist, undergraduate practical training, Department of Psychology and Sociology.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Buk. Med. Herald. – 2005. – Vol.9, №1. – P.166–169.

Надійшла до редакції 18.01.2005 року